

Pitkälähti

Pitkälahden eli aiemman Kirkkolahden rannoilla on asuttu jo vuosisatoja. Nykyisen Finnskog -puiston, Opintien ja Pitkälahdentien risteyksessä sijaitsi seurakunnan omistama Järvisen torppa. Pellon toisella laidalla oli Matilan torppa, ja työväentalon ja Turkkilan talon tietämällä oli myös asumukset. Jo Kirkkolahti -nimi kertoo miksi kirkonkylän keskellä oleva Hankaveden pohjukka oli niin merkittävä. Lahteen saapuivat laajan emäpitäjän kirkkoveneet. 1800-luvun jälkipuoliskolle lahden päätyrannalle perustettiin kirkonkylän ensimmäiset kauppapuodit ja myöhemmin 1900-luvulle rannalle kohosi komea valkoinen meijerirakennus sekä myöhemmin mylly. Lahden pää on ollut pitkään myös suosittu uimapaikka. Esimerkiksi 1950-luvulla rannalla oli korkea hyppytorni ja 1980-luvulla paikalla oli melko suuri laituri ja hyppytornijärjestelmä, jota kutsuttiin uimalaitokseksi. Talvella Pitkälähti on suosittu liikuntapaikka.

Kolme aittaa ja paikannimet kertovat Matilasta

Pitkälahden rannalla sijainneesta pappilan torpasta, Matilasta, on jäljellä alkuperäiset yksittäiset hirsiset jauho-, ruoka- ja makuuaitat. Yksittäiset aitat on rakennettu 1800-luvulla. Vuodelta 1753 oleva vilja-aitta on siirretty Rautalamminmuseon pihaan. Vastapäätä 1940-luvulla rakennettua asuintaloa sijaitsee navetta, joka on korjattu. Rantaan viettäville pelloille on rakennettu rivitaloja. Rivitaloaluetta nimitetään Matilanpelloksi, ja sen halki kulkee Matilantie.

Meijeritoiminta kesti 60 vuotta

Rautalammin osuusmeijerin osuuskunta perustettiin 1900-luvun alussa. Meijeri toimi alkuun nykyisen Eetunkujan kohdalla olleessa meijeri- ja puhelinkeskusrakennuksessa. Uusi meijeri valmistui Pitkälahden rantaan vuonna 1928. Alakerta muurattiin sementtitiilistä ja yläkerta tehtiin hirsistä. Uusi meijeri joutui

kohta konkurssiin, mutta aloitti toimintansa uudelleen. Yläkerran asunnot säilytettiin, kun meijeriä vuosina 1948-49 laajennettiin.

Suonenjoen meijeri lisäsi toimintaansa Rautalammilla, ja meijerit fuusioituivat vuonna 1960-luvulla. Suonenjoen meijeri joutui lunastamaan fuusiossa vastentahtoisesti myös meijerirakennukset. Puusepänyritys Veljekset **Poimala** osti meijerin 1964 ja valmisti siellä muiden muassa ovia ja ikkunoita. Meijeri on yhä saman suvun hallussa, ja alakerrassa toimii yhä puusepän verstaas. Yläkerrassa on asuin- ja vuokrahuoneistoja.

Jyhkeä mylly hiljeni 1970-luvulla

Rautalammin viljanjaloste Oy rakensi vuonna 1955 meijerin viereen rinteeseen viisikerroksisen lautarakenteisen vehnämyllyn. Sitä ennen jauhot oli tehty vieressä meijerillä. Myllyä johti impilahtelaislähtöinen pankinjohtaja **Viljo Vuotila**, joka oli lapsuuden perheessään perehtynyt myllytoimintaan. Perustan lisäksi myllyyn valettiin betonista myllyn siilot ja suppilot. Myllyssä jauhatettiin viljelijöiden viljojen lisäksi kauppa- ja tullijauhatuksia. Mylly joutui selvitystilaan. Vuotila lunasti myllyn omakseen ja palkkasi mylläriksi **Matti Saarisen**, joka käytti myllyä 1970-luvun alkuun saakka. Mylly siirtyi Rautalammin Osuuskaupalle, joka puratti vehnäkoneet pois. Sen jälkeen rakennus on ollut useilla eri omistajilla.

Punaiseksi maalattu mylly on rakennuskantansa komeimpia edustajia Pohjois-Savossa. Jyhkeän myllyn tilavuus on noin 600 neliömetriä.